

3. ÜNİTE

MEDYA

KAZANIMLAR

1. Medyayı tanıyarak işlevlerini sınıflandırır.
2. Medyanın toplumsal, kültürel ve ekonomik yaşam üzerindeki etkilerini irdeler.
3. Medya yayınlarında etik kurallara bağlı kalınmasının önemine inanır.
4. Medya okuryazarlığı kavramını tanıyarak medya mesajlarını algılamanın ve çözümlemenin önemini fark eder.

HAZIRLIK SORULARI

1. Medya sözcüğü size neyi çağrıştırmaktadır?
2. Kitle iletişim araçları ile medya arasında nasıl bir ilişki vardır?
3. Medya okuryazarlığı teriminin anlamı üzerine tahminlerde bulununuz.

MEDYAYI TANIYALIM

DERS	: MEDYA OKURYAZARLIĞI
SINIF	: 6, 7, 8
YAKLAŞIK SÜRE	: 40' + 40' (2 ders saati)
ÜNİTE	: Medya (3. ünite)
TEMEL BECERİLER	: Gözlem, iletişim, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, girişimcilik
KAZANIMLAR	: Medyayı tanıyarak işlevlerini sınıflandırır (1. kazanım).
MATERYALLER	: Projeksiyon cihazı/tepegöz

DERSE HAZIRLIK

Öğrencilerinizi 3 ya da 4 gruba ayırınız. Onlara önceden temin ettiğiniz medya araçlarına örnek olabilecek fotoğraf, haber vb. materyalleri dağıtınız. Gruplardan materyalleri incelemelerini isteyiniz. Bunun için onlara 5-10 dakikalık süre veriniz.

DERSİN İŞLENİŞİ

Gruplar görsel materyalleri inceledikten sonra onlara aşağıdaki soruları yöneltiniz. Soruları tahtaya yazabileceğiniz gibi projeksiyon ya da tepegözle duvara da yansıtabilirsiniz. Gruplardan 5-10 dakika içinde soruları cevaplamalarını isteyiniz.

1. Materyal hangi medya aracına aittir?
2. Materyallerdeki iletişim türleri nelerdir?

3. Materyallerin kişiler arası iletişimdeki yeri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

4. Materyallerdeki tüm medya araçları ve türlerinin yerine kullanılan bir isim ya da kavram duyduunuz mu? Duyduunuzsa bu kavram nedir?

Grupların sorulara verdikleri cevapları değerlendiriniz. Daha sonra öğrencilerinize görsellerde yer alan tüm iletişim araç ve yaptıkları yayınlara “medya” dendiğini belirtiniz. Medya araçları sayesinde günümüzde insanların birbirleriyle daha fazla haberleşme ve etkileşim imkânına kavuştuğunu söyleyiniz. Aşağıdaki ek bilgileri gerekli gördüğünüz durumlarda öğrencilerinizle paylaşınız.

MEDYA NEDİR?

Yaygın kullanımıyla medyayı kitle iletişim araçları (gazete, dergi, radyo, televizyon ve internet) olarak tanımlamak mümkündür.

MEDYANIN İŞLEVLERİ

1. Haber ve Bilgi Verme: Medyanın en önemli işlevidir. Hayatın pek çok alanına ait ulusal ve uluslararası bilgi ve haberler medya araçları ile insana ulaşır. Medya aracılığıyla bilgilenirken aynı zamanda yönlendiriliriz; bu bakımdan medyaya büyük sorumluluk düşmektedir.

2. Toplumsallaştırma: Medya bireyin toplumla bütünleşmesini ve toplumsal hayata uyum sağlamasını kolaylaştırır.

3. Eğitim: İnsanların, özellikle gelişme çağındaki çocukların algı, beceri ve bilinç düzeyini yükselterek eğitimlerine yardımcı olur.

4. Eğlendirme: İnsanları toplumsal hayatın sıkıcı temposundan uzaklaştırıp hoşça vakit geçirme imkânı sunar.

5. Kültürel Değerlerin Korunması: Medya doğru kullanıldığı takdirde kültürel mirasın korunması, yaşatılması ve geliştirilmesinde önemli rol oynar.

6. Kamuoyu Oluşturma: Medya kamusal bir görevi yerine getirir. Kamu kurum ve kuruluşlarını kamu adına denetleme ve eleştirme yetkisini elinde bulundurur. Vatandaşın hakkını savunmak adına toplumun ve kamunun vicdanı vazifesi görür.

7. Tanıtım: Medya devletlerin, şirketlerin, kurum, kuruluş hatta kişilerin en önemli tanıtım aracıdır. Günümüz ekonomisi pazarlama üzerine kuruludur. Pazarlamanın en önemli aracı da medyadır.

Öğrencilerinize 66 ve 67. sayfalarda yer alan “MEDYANIN İŞLEVLERİ” etkinliğini yaptırınız. Bu etkinlikten sonra onların medyanın işlevlerini ve etki alanlarını kavramış olduklarını tespit edici değerlendirmeler yapınız. Bir sonraki konuda medyanın toplumsal, kültürel ve ekonomik yaşam üzerindeki etkilerini işleyeceklerini söyleyiniz. Konunun işleniş süresince öğrencilerinizden herhangi bir medya aracındaki yayınları izleyerek ekonomik, sosyal, kültürel açılarından irdelemelerini isteyiniz.

MEDYANIN İŞLEVLERİ

Bu etkinlikte yer alan haberlerin ve karikatürün medyanın hangi işlev ve hizmet alanına yönelik olduğunu tespit edip altlarındaki ya da yanlarındaki boş alanlara nedenleri ile birlikte yazınız.

Yine Yangın

Alanya Orman İşletmesi Müdürlüğü yetkililerinden alınan bilgiye göre, Alanya-Sarıveliler karayolunun 35. kilometresinde bulunan Kuşyuvası mevkinde henüz belirlenemeyen bir nedenle orman yangını çıktı. Yangına ilk müdahale Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı arazözlerle yapıldı. Antalya'dan gelen iki helikopterin ise rüzgâr nedeniyle yangına müdahale edemediği bildirildi. Alanya Orman İşletme Müdürü Vedat Dikici, yangının karayolunun hemen kenarında başladığını, ilk müdahaleyle bu kısmın söndürüldüğünü ancak alevlerin uçurum olan bölgeye de sıçradığını ifade etti.

Bölgedeki yangına fiziki koşullar ve rüzgârın etkisi ile müdahale edemez hâle geldiklerini belirten Dikici, fıstıkçamı ve karaçamlarla kaplı yaklaşık 2 hektar alanın yandığını kaydetti.

Bir gazete haberi, 07.09.2007

Doğal Hayatı Koruma Derneği

Doğal Hayatı Koruma Derneği İstanbul'da yerleşik bir sivil toplum örgütü olarak İstanbul'un Doğal Alanları Projesi ve şehirde belirlediğimiz 7 önemli bitki alanına öncelik verdik. Bunlardan Formula 1 tesislerinin inşaatı nedeniyle aciliyet arzeden Ömerli Havzası üzerine yoğunlaştık. Ömerli Havzası'nın koruma altına alınması amacıyla araştırma ve kamuoyu oluşturma çalışmaları için basın toplantıları yaptık. Bu toplantılar sayesinde Ağustos 2004'te Formula 1 Flora 0 Kampanyamız amacına ulaştı. Kampanyanın birinci yılında topladığımız bilimsel verilerin de etkisiyle kampanyanın ikinci yılında havzanın resmî bir koruma statüsü kazanması amacıyla yetkililer, ilgililer ve kamuoyu ile iş birliği yapıyoruz.

www.dhkd.org.tr

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

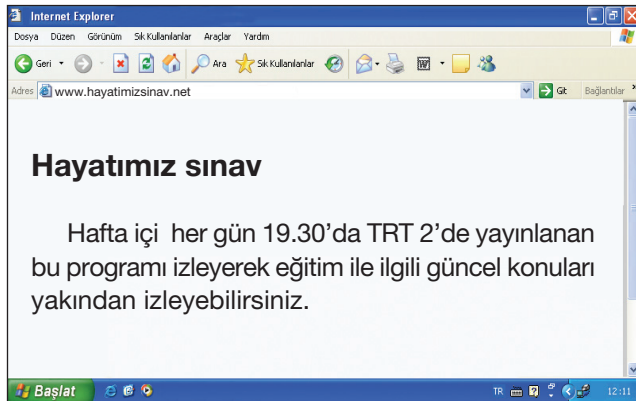
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Pera'da muhteşem üçlü

Pirosmani'nin, "20. Yüzyıl Ustalarından Baskı Desen ve Sulu Boyalar" ile "İşleyen Mekân" adlı sergileri yarından itibaren Pera Müzesi'nde gezilebilecek.

Picasso'nun sevdiği ressam ; hüzünlü ve bir o kadar da zor bir yaşama sahip olan Niko Pirosmani'nin eserleri Türkiye'de ilk kez sergilenecek. 1862 yılında Mirzani (Gürcistan) köyünde dünyaya gelen Pirosmani, doğuştan ressam. Hiçbir zaman resim eğitimi almayan sanatçı, kendi yarattığı tekniği ve buluşlarıyla günümüzde naif resmin önemli isimlerinden biri. Kırları, doğayı, insanları, yemek sofralarını ve hayvanları alabildiğine özgün resmeden, fırçasını büyük bir beceriyle kullanan Pirosmani'nin perspektif kurallarını reddeden resimlerinin her biri, çocuksu bir anlatıma sahip.

Bir gazete haberi, 31.07.2007

Gaziantep'in kültürel değerleri koruma altında

Gaziantep'in Şahinbey Belediyesi tarafından hazırlanan "Türktepe Kentsel Dönüşüm Projesi", Gaziantep Büyükşehir Belediyesinin şubat ayında yapılan Meclis Toplantısı'nda kabul edilmişti. Projeye göre, Türktepe Sementi'nde bulunan başta Antepevleri olmak üzere diğer tarihî mekânlar da aslına uygun restore edilecek.

Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı, AA muhabirine yaptığı açıklamada, Türktepe semtinde yoğun olarak bulunan tarihî mekânların aslına uygun restore edilerek korunacağını söyledi. Bu proje kapsamında, Türktepe Sementi'nde bulunan 11 tarihî Antepevi, bir sağlık ocağı, bir ilköğretim okulu binasının aslına uygun restore edilerek yok olmaktan kurtarılacağını ifade etti.

Bir gazete haberi, 20.02.2006

Bir karikatür, 13.02.2004.

TOPLUM, KÜLTÜR VE EKONOMİ

DERS	: MEDYA OKURYAZARLIĞI
SINIF	: 6, 7, 8
YAKLAŞIK SÜRE	: 45+45 (2 ders saati)
ÜNİTE	: Medya (3. ünite)
TEMEL BECERİLER	: Gözlem, araştırma, iletişim, problem çözme, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, girişimcilik
KAZANIMLAR	: Medyanın toplumsal, kültürel ve ekonomik yaşam üzerindeki etkilerini irdeler (2. kazanım).
MATERYALLER	: Gazete ve dergi, tepegöz, projeksiyon cihazı

DERSE HAZIRLIK

Bir önceki derste öğrencilerinize medyanın toplum üzerindeki etkilerini kavratmak amacıyla yaptırdığınız gözlemler ile ilgili görüşlerini hangi ölçütleri esas alarak tespit yaptıklarını söylemelerini isteyiniz.

DERSİN İŞLENİŞİ

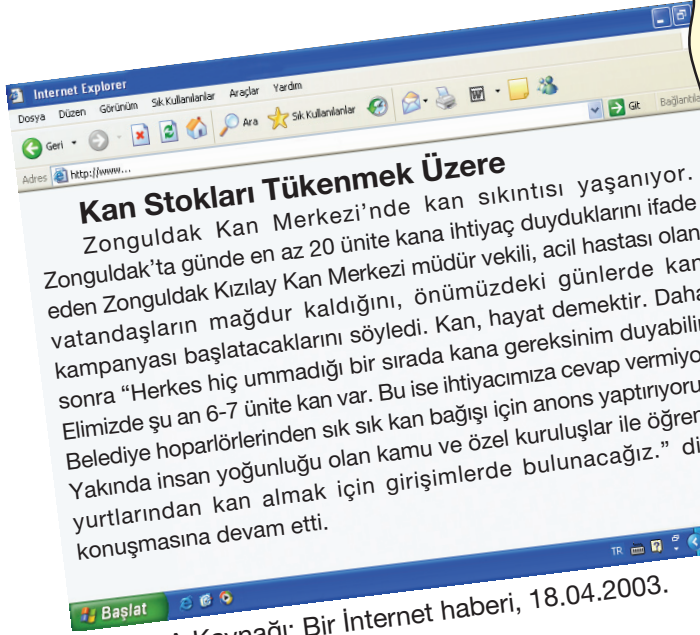
Öğrencilerinizi gruplara ayırınız. 69. sayfadaki “MEDYA BİZİ DEĞİŞTİREBİLİR Mİ?” başlıklı etkinlik sayfasını fotokopiyle çoğaltarak gruplardaki öğrencilerinize dağıtınız. Onlara etkinliği incelemeleri için 8-10 dakikalık süre veriniz. Daha sonra tepegöz ya da projeksiyon ile yansıttığınız etkinliği yaptırınız.

Gruplar etkinliği tamamladıktan sonra grup sözcülerinden sorulara verilen cevapları kısaca anlatmasını isteyiniz. Grupların her bir soruya verdikleri cevapları aldıktan sonra, öğrencilerinize “Arkadaşlarınızı dinlediniz. Dinlediklerinizin ışığında cevaplarda eksik gördüğünüz yerleri tamamlayınız.” deyiniz. Bunun için gruptaki öğrencilere üç-beş dakika düşünmeleri için süre veriniz.

Dersin sonunda medyanın, çeşitli konuları (kan verme, oy kullanma, çevreyi koruma, trafik kurallarına uyma gibi) hızla ve kolaylıkla iletmede ya da kamuoyu oluşturmada yeri doldurulamaz bir araç olduğunu söyleyiniz.

MEDYA BİZİ DEĞİŞTİREBİLİR Mİ?

Aşağıda medyanın birey ve toplum üzerindeki etkilerine örnek olabilecek haber küpürleri görmektesiniz. Bu küpürleri okuyarak aşağıdaki soruları sınıfta tartışınız.

A Kaynağı: Bir İnternet haberi, 18.04.2003.

Anne-Babalar Yerine TV Yıldızları Örnek Alınıyor

Çocuk ve gençlerin, artık büyükleri yerine sinema ve TV oyuncularını kendilerini örnek seçtiği, bununsa kişilik bozukluklarına yol açtığı belirtildi. Psikolojik danışman Hüseyin Öztürk, aile bireylerinin genellikle akşam saatlerinde birbirleriyle konuşmak yerine TV karşısında vakit geçirdiğinin araştırmalarda ortaya konulduğunu dile getirdi. 10 ile 17 yaş arasında bireylerin kendine model aradığına işaret eden Öztürk "Bireyler ergenlik döneminde sağlıklı bir kişilik yapısı için model alacağı kişilere ihtiyaç duyar. Bu modeller daha önce baba, anne, dayı gibi aile büyükleri olurken şimdi onların yerini TV ve sinema yıldızları aldı. Artık çocuklar dizi kahramanlarına özenerek onlara benzemeye çalışıyor." dedi.

B Kaynağı: Bir gazete haberi, 19.10.2004

İşte Örnek Köy

"Haydi Kızlar Okula" kampanyası sürerken Güneydoğu'da bir köyde diğerlerine örnek olacak bir davranış sergileniyor. Şanlıurfa'ya bağlı Tülmen Köyü'nde tüm kızlar okula gönderiliyor. Yüz haneli köyde altmış kız öğrenci eğitimini sürdürüyor. Köyün kızları doktor, öğretmen, avukat gibi mesleklere sahip olup diğer kızların okuması için ellerinden geleni yapıyor. Böylece ailelerinin ve köylerinin gurur kaynağı oluyorlar.

C Kaynağı: Bir gazete haberi, 19.10.2004.

Gıda Güvenliğine Dikkat Ediniz

Medyada kanser ile mücadelede kafa karıştırıcı haberlere rastlamaktayım. Kısaca isim vermeden genel bir değerlendirme yapmak istiyorum.

Yazılı basında sağlıklı beslenmenin özellikle yeterince sebze, meyve yemenin kansere karşı koruyucu rolü olduğu haberleri yer alıyor.

Vatandaş o haberdeki sebzenin gıda güvenliğinin olup olmadığını merak etmektedir. Hiç olmaz ise sebzenin nereden geldiğine, hangi su kaynakları ile sulandığına dikkat etmeliyiz. Bu konuda da ısrarcı olmalıyız.

Herkes biliyor; Türkiye'de bir Çernobil faciası yaşandı. Henüz bunun sonuçlarını alamadık. Bu sebeple gıda güvenliği üzerinde standartları yakalamak için mücadele gerektiğini düşünüyorum.

D Kaynağı: Bir gazete haberi, 07.12.2006

1. A kaynağında yer alan haberde kan merkezi müdürü neden basına böyle bir açıklama yapma gereği duymuştur?

2. B kaynağında yer alan haberde çocuk ve gençlerin kişilik bozukluğu sorununu yaşamalarının sebebi ne olarak görülmektedir? Siz de bu görüşe katılıyor musunuz? Neden?

3. C kaynağında yer alan haberi komşu bir köyde yaşayan ve kızlarını okutmak istemeyen bir anne baba okuyup "Bizim kızlar da tıpkı bu kızlar gibi okuyup doktor ya da öğretmen olabilir." diye düşünüp fikirlerini değiştirebilirler mi? Açıklayınız.

4. D kaynağında yer alan metindeki sorunun çözülmesi için sunulan çözüm önerisi doğru mudur? Açıklayınız.

85. sayfadaki “MEDYA HANGİ KATKILARI SAĞLAR?” etkinliğini yapabilmek için sınıfa farklı medya araçlarında yayımlanan ürün tanıtıcı reklamlar, kampanyalar ve afişler getiriniz. Etkinliğe geçmeden önce öğrencilerinize aşağıdaki soruları yöneltiniz.

1. Gazete ya da dergilerde yer alan ürün tanıtıcı metinlerin sayfa içindeki boyutları, sloganları ve kullanılan görsellerin özellikleri nelerdir? Ürün tanıtıcı metinlerin boyutu, içeriği ve kullanılan görseller bu ürünün satışına katkı sağlar mı?

2. Televizyonlardaki reklamların günün hangi saatinde diğer saatlerden daha sık ve uzun süreli yayınlandığını düşünüyorsunuz? Size göre neden bu saatler tercih edilmektedir?

3. Firmalar, reklam giderleri için her yıl bütçelerinden önemli miktarda para ayırmaktadır. Bu şekilde daha fazla mal satarak kâr etmeyi hedeflemektedir. Eğer firmalar, ürünlerini tanıtıcı reklamlara para harcamayıp satamazlarsa ortaya çıkabilecek sonuçlar neler olur?

3. soruyu aşağıdaki noktaları dikkate alarak cevaplamalarını söyleyiniz.

- Firmalarda çalışan işçiler bu durumdan nasıl etkilenir?
- Devletimizin bu durumda bir kaybı olur mu?
- Medya araçları olmasaydı ve ürünleri tanıtıcı çalışmalara yer vermeselerdi ekonomimiz bu durumdan nasıl etkilenirdi?

Grupların sorulara verdikleri cevapları grup sözcülerinden okumalarını isteyiniz. Gelen cevaplarda;

1. soru için insanların bir konuya ilgilerini çekmede görsel, işitsel ve duyuşsal materyallerin önemli olduğunu vurgulayınız.

2. soru için insanların genellikle işten eve döndükleri saatlerde televizyon izlediklerini, bunun için reklamların bu saatte yoğun olarak yer aldığını söyleyiniz.

3. soru için “Firmalar kâr etmezse para kazanamaz, para kazanamazlarsa zarar eder, zarar ederse de işçileri işten çıkarır, işsizlik de bir ülke ekonomisi için en önemli sorundur.” gibi açıklamalar yapınız. Ayrıca “Firma kâr etmediği için vergi veremez. Dolayısıyla devletin vergi gelirleri azalır. Yol, su, elektrik gibi yatırımlarda aksamalar meydana gelir. Tüketimi artırmak için insanları yönlendirmek gerekir. Tüketilen bir malın yerine yenisi üretileceği için üretim artar. Üretimin artması ekonomide gelişme ve canlılığın göstergesidir. Medya bu bakımdan hem firmaların ürettikleri ürünlerin tanıtılmasında hem de tanıtılan ürünler sayesinde artan harcamalardan alınan dolaylı vergilerle devletin ekonomik gelirlerinin artmasına yardımcı olur.” gibi açıklamalar yapıp daha sonra 71. sayfadaki “MEDYA HANGİ KATKILARI SAĞLAR?” etkinliğini de yaptırabilirsiniz.

MEDYA HANGİ KATKILARI SAĞLAR?

Yukarıdaki boşluğa bir gazete ya da dergide yayımlanan bir reklam küpürünü yapıştırınız veya radyo ve televizyonda yayınlanan bir reklam içeriğini yazınız. Bu yayınla ilgili olarak aşağıdaki soruları cevaplandırınız.

Reklam ve reklama dönük yayınlar;

- Ürüne hangi yönden katkı sağlar?.....
.....
- Ülke ekonomisine nasıl katkı sağlar?.....
.....
- Yayıncı kuruluşun ekonomik yapısına katkısı nedir?.....
.....
- Fotoğrafta temsil edilen karakterler hangi mesajı veriyor?
.....
- Reklamdaki ürünü almanın günlük hayatımıza etkisini değerlendiriniz.
.....
- Genel olarak reklamların kültürel yapıyı değiştirdiğini düşünüyor musunuz?
.....

MEDYA VE ETİK

DERS	: MEDYA OKURYAZARLIĞI
SINIF	: 6, 7, 8
YAKLAŞIK SÜRE	: 45'+45' (2 ders saati)
ÜNİTE	: Medya (3. ünite)
TEMEL BECERİLER	: Gözlem, girişimcilik, iletişim, sosyal ve kültürel katılım
KAZANIMLAR	: Medyanın yayınlarında etik kurallara bağlı kalmasının önemine inanır (3. kazanım).
MATERYALLER	: Gazete ve dergi

DERSE HAZIRLIK

Öğrencilerinize bir doktor, "Ben beyazım, zenci bir hastayı tedavi etmem." ya da bir polis memuru, "Ben bu hırsız yakalamak istemiyorum." diyemez açıklamasını yapınız. Daha sonra da bu durumun nedenlerini sorunuz.

DERSİN İŞLENİŞİ

Öğrencilerinizin söylediklerini alt alta kısaca tahtaya yazınız. Onlardan Türkçe sözlüklerinden "etik" kavramının anlamına bakmalarını isteyiniz. Bunun için onlara bir-iki dakika zaman veriniz. İstekli öğrencilerden etik kavramını tanımlamalarını isteyiniz. Daha sonra tahtaya, "etik: Ahlakla ilişkili bir kavram olmakla birlikte, daha çok herhangi bir

mesleğin, mesleği uygulayanların davranışlarını değerlendirmede kullanılan bir kavramdır. 'Bu davranışlar iyi mi, kötü mü? Doğru mu, yanlış mı?' kararını vermek için geliştirilmiş ilkelerinin yerine sıklıkla kullanılır." şeklinde yazınız. Sonra da öğrencilerinize "Size göre medyada çalışan kişilerin ya da medya kuruluşları sahiplerinin mesleklerini icra ederken uymaları gereken etik kuralları neler olmalıdır?" sorusunu sorarak birkaç dakikalık beyin fırtınası yaptırabilirsiniz.

Aşağıda verilen "Basın Meslek İlkeleri" metnini çoğaltarak öğrencilerinize dağıtınız veya projeksiyon ile duvara yansıtınız. Öğrencilerinize bu ilkeleri incelemeleri için 10-15 dakikalık bir zaman veriniz.

- Medya etiği kavramı, medya çalışanlarının ya da gazetecilerin mesleklerini icra ederken uymak zorunda oldukları kuralları ve ilkeleri ifade eder. Bu ilkeler haber kaynakları, habere konu olan kişiler ve haber toplama yöntemlerine ilişkindir. Ülkemizde bulunan pek çok basın yayın örgütünden biri olan "Basın Konseyi"nin uluslararası gazetecilik uygulamalarını esas alarak hazırladığı "Basın Meslek İlkeleri" şunlardır:
1. Yayınlarda hiç kimse; ırkı, cinsiyeti, yaşı, sağlığı, bedensel özrü, sosyal düzeyi ve inançları nedeniyle kınanamaz, aşağılanamaz.
 2. Düşünce, vicdan ve ifade özgürlüğünü sınırlayıcı; genel ahlak anlayışını, din duygularını, aile kurumunun temel dayanaklarını sarsıcı ya da incitici yayın yapılamaz.
 3. Kamusal bir görev olan gazetecilik, ahlaka aykırı özel amaç ve çıkarlara alet edilemez.
 4. Kişileri ve kuruluşları, eleştiri sınırlarının ötesinde küçük düşüren, aşağılayan ve iftira niteliği taşıyan ifadelere yer verilemez.
 5. Kişilerin özel yaşamı, kamu çıkarlarının gerektirdiği durumlar dışında yayın konusu olamaz.
 6. Soruşturulması gazetecilik olanakları içinde bulunan haberler, soruşturulmaksızın veya doğruluğuna emin olunmaksızın yayınlanamaz.
 7. Saklı kalması kaydıyla verilen bilgiler, kamu yararı ciddi bir biçimde gerektirmedikçe yayınlanamaz.
 8. Bir basın organının dağıtım süreci tamamlanmadan o basın organının özel çabalarla gerçekleştirdiği ürün, bir başka basın organı tarafından kendi ürünüymiş gibi kamuoyuna sunulamaz. Ajanslardan alınan özel ürünlerin kaynağının belirtilmesine özen gösterilir.
 9. Suçlu olduğu yargı kararıyla belirlenmedikçe hiç kimse "suçlu" ilan edilemez.
 10. Yasaların suç saydığı eylemler, gerçek olduğuna inandırıcı makul nedenler bulunmadıkça kimseye atfedilemez.
 11. Gazeteci, kaynaklarının gizliliğini korur. Kaynağın kamuoyunu kişisel, siyasal, ekonomik ve benzeri nedenlerle yanıltmayı amaçladığı hâller bunun dışındadır.
 12. Gazeteci görevini, taşıdığı sıfatın saygınlığına gölge düşürebilecek yöntem ve tutumlarla yapmaktan sakınır.

13. Şiddet ve zorbalığı özendirici, insani değerleri incitici yayın yapmaktan kaçınılır.
14. İlan ve reklam niteliğindeki yayınların bu nitelikleri, tereddüde yer bırakmayacak şekilde belirtilir.
15. Yayın tarihi için konan zaman kaydına saygı gösterilir.
16. Basın organları, yanlış yayınlardan kaynaklanan cevap ve tekzip hakkına saygı duyarlar.

Öğrencilerinize birçok basın yayın örgütünün (Basın Konseyi, Uluslararası Gazeteciler Cemiyeti, Çağdaş Gazeteciler Derneği, Radyo Televizyon Yayıncıları Meslek Birliği) olduğunu söyleyiniz. Bu örgütler ile ilgili ayrıntılı bilgilere www.bygem.gov.tr/TURKBASINI/basinmeslekkuruluslari.htm İnternet adresinden ulaşabileceklerini belirtiniz. Bu örgütlerin önceki sayfada yer alan “Basın Meslek İlkeleri”ne uygun hareket ettiğini söyleyiniz. Ancak zaman zaman bu ilkelerin ihlali ile karşılaşıldığını hatırlatınız.

Basın Konseyi Yüksek Kurulunun görevleri arasında “Basın Meslek İlkeleri”nin ihlali durumunda yapılacak çalışmalarda vardır. Aşağıdaki maddeler içerisinde bu durumlar ile ilgili yapılacak çalışmalara yer verilmiştir. Bu maddelerden uygun gördüklerinizi öğrencilerinizle paylaşabilirsiniz. Medya yayınlarındaki etik kurallarına uyulmasında Anayasa’da yer alan 22, 25 ve 32. maddeler ile RTÜK’ün faaliyetlerinin de önemli olduğunu söyleyiniz.

75. sayfadaki “MEDYA NASIL YANILTIYOR?”, 76. sayfadaki “YANILTAN HABER” ve 77. sayfadaki “MEDYADA ETİK” başlıklı etkinlikleri yaptırınız. Etkinliklerden sonra genel bir değerlendirme yapınız.

BASIN KONSEYİ YÜKSEK KURULUNUN GÖREVLERİ

Madde 11’de ele alınan Basın Konseyi Yüksek Kurulunun görevlerinden bazıları şunlardır:

1. İletişim (Basın) Özgürlüğü’nün genişlemesine ve gerçekleşmesine çalışmak,
2. Basının saygınlığını korumak,
3. Basın mesleğinin, ahlaka aykırı özel çıkarlara alet edildiğine ilişkin olarak yazılı, sözlü, görüntülü veya İnternet gazeteciliği yapan basına topluca yöneltilen iddiaları başvuru beklemeden araştırmak,
4. Basın Meslek İlkeleri yönünden incelenmesi yahut “Basın Konseyi”nin el koyması, basın (medya) yoluyla istenen ve Konseyin işleviyle uyumlu olan olayları ayrı bir başvuru beklemeden ele almak,
5. Halkın Gerçekleri Öğrenme Hakkı’na ve İletişim (Basın) Özgürlüğü’ne yönelik tehditleri izlemek, değerlendirmek ve gereğinde Üyeler Kurulunu toplantıya çağırarak,
6. Yayın öncesine ve yayına ilişkin meslek uygulamaları hakkındaki şikâyetleri karara bağlamak,
7. Basınla ilgili araştırmalar yapmak ve yayınlamak,

Madde 12- BKYK, hakkında “Basın Meslek İlkeleri”ne aykırı hareket ettiği iddiasıyla ve usulüne uygun şekilde “Basın Konseyi”ne şikâyette bulunmuş olan gazeteciler ve (yazılı, sözlü, görüntülü) basın organlarının uygulamalarını değerlendirerek karara bağlar. Şikâyetler başvuru tarihinden itibaren en çok iki ayda karara bağlanır.

Madde 13- BKYK’nin “Basın Meslek İlkeleri”nin ihlaliyle ilgili bir konuyu ele alabilmesi için, herhangi bir kişinin, şikâyete değer bulunduğu konu hakkında Basın Konseyi’ne, usulüne uygun bir şekilde başvurması şart ve yeterlidir.

Madde 14- Belli bir meslek yahut toplum kesimini temsil etme yetkisine sahip kuruluşların, o kesimle ilgili başvurusu da dikkate alınır.

Madde 17- BKYK görüşmeleri ve oylamalarla ilgili her husus, aksine karar verilmedikçe gizlidir.

Madde 18- BKYK, yapılan başvurular nedeniyle, basın mensupları ve/veya basın organları hakkında “şikâyeti yersiz bulma”, “uyarma” veya “kınama” kararı alabilir. Basın Konseyi Yüksek Kurulunun başvuru beklemeden ele aldığı konularla gazeteciler tarafından kendi mesleki uygulamalarını savunmak amacıyla yapılan başvuruların değerlendirmesinde, yukarıdaki sınırlama dışına çıkılabilir.

Madde 19- BKYK kararları, Basın Konseyi Üyesi tüm basın organlarıyla basın kuruluşlarına gönderilir.

Basın organlarının, kendileriyle ilgili kararları yayınlamaları, “Basın Meslek İlkeleri”ne uyma yönündeki taahhütlerinin gereği sayılır.

YANILTAN HABER

Aşağıda aynı konu ile ilgili iki farklı haber ve habere ait fotoğraf yer almaktadır. Ancak bu haberin biri gerçeği yansıtmamaktadır. Haberleri dikkatlice okuyup haberlere ilişkin fotoğrafları inceleyiniz. Hangi haberin niçin gerçek olmadığını açıklayınız.

AZ holding yönetim kurulu başkanı H. A. dün akşam İstanbul'un gözde mekanlarından Kirpi'de sekreteriyle baş başa yemek yerken objektiflerimize yakalandı.

H. A. ve S. U. o kadar koyu bir sohbe dalmışlardı ki flaşların yüzlerinde patladığının bile farkına varmadılar.

AZ holding 30. kuruluş yıldönümünü çalışanlarıyla birlikte kutladı. Tüm personelin davet edildiği kutlama yemeğinde samimi bir hava hakimdi.

30 yıl içinde ulaştıkları noktada personelin özverili çalışmalarının öneminin büyük olduğunu söyleyen Yönetim kurulu üyesi Hilmi AKBIYIK şirket çalışanlarıyla tek tek ilgilendi.

MEDYADA ETİK

Seçtiğiniz bir medya aracını (televizyon, radyo, gazete ve dergi) izleyip okuyarak bu yayınları aşağıdaki ölçütler doğrultusunda değerlendiriniz.

İzlediğiniz yayının adı:

Yayınlandığı kanal/istasyon/dergi:

Yayınlandığı gün ve saat:

Yayın içeriğinin özeti:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Yayının doğurabileceği zararlar:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

İzlediğiniz yayını değerlendirirken uygun sütuna “√” işareti koyunuz.

YAYIN DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	EVET	KISMEN	HAYIR
Yayın, haksız bir amaca ve çığara alet edilebilir.			
Yayında toplumun millî ve manevi değerlerine aykırı unsur var.			
Yayın, özel hayatın gizliliğine saygı gösteriyor.			
Haber yansız olarak ele alınmış.			
Yayında halkı aldatacak, yanıltacak ve haksız rekabete yol açacak reklam içeriğine yer verilmiş.			
Yayında müstehcen unsurlar var.			
Yayında dil, din, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, mezhep ve benzeri nedenlerle aşağılayıcı özellikler var.			
Yayında Türk dilinin doğru, güzel ve etkili kullanımına özen gösterilmiş.			

NASIL MEDYA OKURYAZARI OLUNUR?

DERS	: MEDYA OKURYAZARLIĞI
SINIF	: 6, 7, 8
YAKLAŞIK SÜRE	: 45' (1 ders saati)
ÜNİTE	: Medya (3. ünite)
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, problem çözme, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
KAZANIMLAR	: Medya okuryazarlığı kavramını tanıyarak medya mesajlarını algılamanın ve çözümlemenin önemini fark eder (4. kazanım).
MATERYALLER	: Projeksiyon cihazı / tepegöz
KAYNAK	: Türkçe sözlük

DERSE HAZIRLIK

Dersin işlenişine geçmeden önce öğrencilerinizi aşağıdaki açıklamalardan yararlanarak bilgilendiriniz.

Medya okuryazarlığı, büyük çeşitlilik gösteren formlardaki (Bu bir kitap sayfası, dergi yaprağı, radyo programı, İnternet sayfası veya TV filmi olabilir.) mesajlara ulaşma, bunları özümleme, değerlendirme ve iletme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Aufderheide, 1993).

Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkarak oradan tüm dünyaya yayılan medya okuryazarlığı hareketi beraberinde bir çok tartışmaya da neden olmuştur. Alanında uzman olan eğitimcilerin ve akademisyenlerin her biri, medya metinlerine ulaşmanın, bunları çözümlemenin, değerlendirmenin veya oluşturmanın ne demek olduğuna ilişkin kendi anlayışını, diğer yaklaşımlardan habersiz olarak güçlü bir biçimde savunabilmektedir.

Medya okuryazarlığında tüm dünyadaki tartışmalarda ortaya çıkan konunun ana noktası “Medya mesajlarının çözümlenmesi nasıl yapılmalıdır?” Amerika, Kanada ve İngiltere'deki tartışmalarda şu noktalar benimsenmiştir:

1. Medya mesajları kurgulanmıştır.
2. Mesajı algılamada yorumlayıcı, metin ve kültür arasındaki etkileşim önemlidir.
3. Medyanın kendine özgü “dilleri” ve çeşitli biçimlerle, türlerle ve iletişim simge sistemleriyle sembolleşen karakteristik özellikleri vardır.
4. Medya tasarımları, insanların sosyal gerçekliği anlamalarında rol oynar.

Medya okuryazarlığı kapsamında çocuklara ve gençlere hangi becerilerin kazandırılacağı tartışmaları devam etmektedir. Medya okur-yazarlığı ile ilgilenen eğitimcilerin ortaya koyduğu bu becerilerden bazıları şunlardır:

1. Muhakeme ve iletişim becerilerini geliştirmek (Brunner ve Smith, 1994; Hobbs, 1996).
2. Irk, sınıf ve toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ile yüzleşmek (Eriksen ve Terzian, 1992).
3. Demokrasi, yurttaşlık ve siyasal katılıma yönelik tutum geliştirmek (Carnes, 1996; Jospin, 1992; Landa, 1992; Morduchowitz, 1997, Sandroni, 1992).
4. İletişim ve medya endüstrisi uygulamalarını yeniden biçimlendirmek (Kumar, 1992).
5. Gençler arasında madde kullanımı ve şiddeti önlemek (Gorley, 1992).
6. Toplumsal adalet sorunlarını dile getirmek (Mahony, 1992).
7. Eğitimin niteliğini geliştirmek (Dichanz, 1995).

Bu becerilerin edinebilmesi öğrencilerin ancak teknolojinin gücünden yararlanması ile mümkün olabilir.

Medya okuryazarlığının nasıl öğretileceği bir diğer önemli konudur. Akademisyenler ve eğitimciler medya okuryazarlığının özelleşmiş bir konu olarak mı yoksa mevcut konuların içerisinde mi öğretileceği konusunda çeşitli görüşler ortaya koymuşlardır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde lisede çalışan bir öğretmen 1910'dan bu yana Asyalıların medyadaki imgelerinin analizi yoluyla medya okuryazarlığı kavramını ele almıştır. Bir İngilizce öğretmeni, öğrencileri bir kitap için pazarlama kampanyası hazırlamaya, basılı reklamlar, video promosyonları, grafikler, radyo reklamları ve diğer medya mesajları yaratmaya davet etmiştir. Bir fen bilgisi öğretmeni ise yakınlarda meydana gelen bir çevre felaketi için öğrencilerinde tıpkı ünlü bir doğa belgeselcisi (Jacques Cousteau) gibi iki farklı belgeselin görsel analizini yapmalarını sağlamıştır. Siz de bu örneklerdeki gibi farklı çalışmalara kendi ders saatlerinizde (sosyal bilgiler dersinde) yer verebileceğiniz gibi medya okuryazarlığı dersinde ortaya koyacağınız, öğrencilerin ilgisini çekecek güncel konularla medya okuryazarlığı kavramını ve medya mesajlarını algılamanın ve çözümlenmenin önemini onların fark etmelerini sağlayabilirsiniz.

DERSİN İŞLENİŞİ

“Medya okuryazarlığı” ifadesini tahtaya yazarak öğrencilerden burada anlatılmak istenenin ne olduğu konusundaki görüşlerini söylemelerini isteyiniz. 80. sayfadaki “SÖZLÜK ÇALIŞMASI” etkinliğini yaptırınız.

İmkân bulabildiğiniz taktirde farklı medya organlarından seçtiğiniz yazılı ve görsel mesajların yer aldığı metinleri veya çalışmalarını (reklam filmi, film fragmanı, belgesel jeneriği gibi) izletiniz. Bunu sınıfınızı gruplara ayırarak da yapabilirsiniz. Örnek olarak 81. sayfadaki “MEDYA OKURYAZARIYIZ” etkinliğini çoğaltarak öğrencilerinize dağıtınız.

Öğrencilerinizle beraber mesajların analizini bitirdikten sonra onlara şu soruyu yöneltiniz. “Peki, metinlerde verilmek istenen mesajlar ile bizim algıladığımız mesaj farklı ise ne olur?” Yeteri kadar öğrenciye söz verdikten sonra şu açıklamayı yapabilirsiniz. “Verilmek istenen mesajla bizim algıladığımız mesaj farklı ise bu bizim çözümlenmemizin yanlış olduğunu gösterir. Mesajları çözümlerken bilimsel ölçütlere dikkat etmek gerekir. Aynı şekilde mesajı kurgulayan medya çalışanın da medya etik ilkelerini dikkate alması gerekir. Eğer buna dikkat etmezse toplum ile medya arasında bir güvensizlik ortaya çıkar ki bu da medyanın işlevlerini yerine getirmesine engel olur.”

Daha sonra öğrencilerinizden de kendi mesajlarını (basılı, işitsel, görsel, İnternet gibi yollarla) ifade etmelerini isteyiniz. Örnek olarak okul kütüphanesi için bir kampanya hazırlamalarını, okulda ortaya konan çalışmaların periyodik olarak ifade edilmesi için süreli bir gazete ya da dergi çıkarmalarını, trafik kurallarının ihlal edilmesi veya çevre kirliliğini konu edinen bir film çekmelerini isteyebilirsiniz. Öğrencilerinizin kafalarında bu çalışmayı nasıl yapacakları konusunda endişeler olabilir. Bunun için onlara “Şu ana kadar biz, bize verilmek istenen mesajların ne olduğunu okumaya çalıştık. Ancak medya okuryazarlığı sadece verilen mesajları okuma ile değil, mesaj oluşturma ile de gelişebilir.” açıklamasında bulununuz.

SÖZLÜK ÇALIŞMASI

Aşağıda bir sözlük çalışması yer almaktadır. Bu çalışmayı TDK Türkçe Sözlük'ü esas olmak üzere çeşitli kaynaklardan araştırarak yapınız. Bu sözcükleri medya, iletişim, televizyon, İnternet, gazete, radyo gibi sözcüklerle aynı cümle içinde kullanınız.

asparagas:

Örnek cümle:.....

enformasyon:.....

Örnek cümle:.....

dezenformasyon:.....

Örnek cümle:.....

magazin:

Örnek cümle:.....

medya:

Örnek cümle:.....

manipülasyon:.....

Örnek cümle:.....

propaganda:.....

Örnek cümle:.....

sansasyon:

Örnek cümle:.....

reyting:

Örnek cümle:.....

MEDYA OKURYAZARIYIZ

Bilgi Üniversitesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Serdar DEĞİRMENCİOĞLU başkanlığında katılımcı bir medya okuryazarlığı projesi yürütülüyor. Projeye İstanbul'da altı okul ve iki yüze yakın öğrenci katılmakta. Projeye basın kuruluşlarının çocuk haklarına karşı daha duyarlı hâle getirilmesi ve çocukların kendi seslerini duyuracak yayınları oluşturmaları hedefleniyor. Beş yıl önce başlayan projede, çocuklar evlerindeki gazeteleri okula getirerek haber metinlerindeki mesajları öğretmenlerinin gözetiminde çözümlüyorlar. Öğretmenlerin aktardığına göre öğrencilerin dikkatini en çok olumsuz haberler çekiyor. Örneğin bir öğrenci, çocuk kaçırma haberini okuyan annem artık beni sokağa çıkarmıyor. Dışarıda arkadaşlarımla oyun oynayamıyorum. Medyada yer alan bu haberle verilmek istenen mesaj ile annemin algıladığı mesajın aynı olduğunu düşünmüyorum. Annemin medyayı iyi okuyamamasından dolayı benim en temel hakkım olan oyun oynama özgürlüğüm elimden alınıyor diyerek düşüncelerini dile getirdi. Başka bir öğrenci de medyada sürekli olarak olumsuz haberlere yer verildiğini, bundan dolayı herkesin şiddeti ve dehşeti artık normal bir olaymış gibi gördüğünü söyledi.

Aşağıdaki soruları, yukarıdaki metni dikkate alarak cevaplandırınız.

1. Proje ile öğrencilerde gerçekleşmesi beklenen hedefler nelerdir?

.....
.....
.....
.....

2. Örnek olarak verilen öğrenci görüşlerine katılıyor musunuz? Neden?

.....
.....
.....
.....

3. Medyada yer alan bir haber nedeniyle sizin ya da bir arkadaşınızın davranışları kısıtlandı mı? Örnek vererek açıklayınız.

.....
.....
.....
.....

4. İnsanların medyada verilen mesajları yanlış algılaması ve çözümlenmesi ne gibi sonuçlar doğurabilir?

.....
.....
.....
.....

ÜNİTE DEĞERLENDİRMESİ

1. Aşağıdakilerden hangisi medyayı oluşturan iletişim araçlarından biri değildir?

- A. TV B. Radyo C. Mektup D. Gazete

2. Etnografya Müzesi'ni tanıtan bir programı izleyen öğrenci, medyanın hangi işlevinden yararlanmışır?

- A. Haber ve bilgi verme B. Eğitim
C. Kültürel değerlerin korunması D. Tanıtım

3. Üzücü bir haberden çocukların olumsuz etkilenmemesi için medyaya düşen görevler hangi seçenekte yer almaktadır?

- A. Medya haberde ayrıntılara yer vermemelidir.
B. Medya habere reyting kaygısıyla bakmamalıdır.
C. TV'de üzücü haberler geç saatlerde verilmelidir.
D. Haberlere yorum katılmamalıdır.

Aşağıdaki soruların cevaplarını boşluklara yazınız.

1. Medya araçları haber yapma süreci içinde bazen yanlış bilgilere de yer verebilir. Bu durumda yapılması gereken nedir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Medya Okuryazarlığı kavramı ile anlatılmak istenilen nedir? Açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

